

Дем'яненко
Олександра Олександрівна

Громадянське суспільство та політична модернізація: основні аспекти кореляції

УДК 321.1
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-3-20-26>

Дем'яненко Олександра Олександрівна
здобувач кафедри політології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна

У статті акцентується увага на тому, що метапредметність сучасних політологічних досліджень як актуальна тенденція наукових розвідок змушує шукати нетрадиційні взаємозв'язки та взаємовпливи між різними соціально-політичними феноменами та процесами. Недостатність перехресних теоретичних студій дискредитує комплексність наукових здобутків у політологічній галузі. Актуальність наукового інтересу до третього сектора та політичної модернізації змушує шукати та систематизувати причинно-наслідкові зв'язки між ними.

Мета статті полягає у виявленні каузальності між громадянським суспільством і політичною модернізацією, а також у деталізації її змісту. Мета статті реалізується в процесі вирішення кількох провідних завдань: у визначенні теоретичних основ для обґрунтування кореляції між громадянським суспільством і політичною модернізацією; у виявленні ключових векторів їхніх взаємовпливів. Методологічною основою дослідження були обрані системний, структурно-функціональний та інституційний методи.

У результаті дослідження були зроблені висновки про те, що вивчення колаборації громадянського суспільства та політичної модернізації вимагає наявності систематизованих знань змісту як першого, так і другого явищ соціально-політичної дійсності. При цьому зовнішня багатоаспектність і внутрішня складність цих феноменів змушує базувати методологію розвідок на міждисциплінарному підході. Об'єднавчим началом, а точніше – соціально-політичним каркасом взаємодії політичної модернізації та громадянського суспільства визначається демократія з усім властивим їй набором принципів. Обґрунтовується циклічний характер взаємодії громадянського суспільства та політичної модернізації: громадянське суспільство, знаходячись у стані незадоволення якимось проявом політичної системи, артикулює вимогу його подолання, адресовану всім акторам публічного процесу; у ході переважно синергетичної діяльності цих акторів розробляються рішення модернізаційного змісту, потім відбувається їхня реалізація, оцінка ефективності, але з часом виникають нові потреби.

Окрім цього доведено, що політична модернізація розширює функціональність громадянського суспільства, робить його повноцінним актором публічної політики; диверсифікує його склад; сприяє соціальній мобільності; підвищує політичну культуру та компетентність громадян; полегшує внутрішню та зовнішню комунікацію. Громадянське суспільство як чинник політичної модернізації впливає на її інтенсивність, предметність, масштабність, ефективність, оперативність, оптимальність, системність, правове регулювання тощо, визначає вектори вдосконалення політичної системи.

Ключові слова: громадянське суспільство, політична модернізація, публічні рішення, політична система, кореляція.

Вступ. Упродовж останнього десятиліття громадянське суспільство в багатьох демократичних країнах світу демонструє позитивну динаміку власних потенцій. Зростає довіра населення саме до цього актора публічної дійсності, а також відбувається усвідомлення неминучості паритетних взаємодій із громадянським суспільством із боку бізнесу та держави. Це змушує багатьох дослідників визначати предметом власних наукових пошуків саме цей соціально-політичний феномен. Одночасно ми можемо констатувати теоретичну активність у розробленні проблем політичної модернізації. Однак, попри виразну каузальність між цими явищами соціально-політичної дійсності, майже немає перехресних розвідок, які б обґрунтували на належному науковому рівні цю кореляцію.

Мета та завдання. Саме тому мета цієї статті полягає у виявленні відповідних взаємодій між громадянським суспільством і політичною модер-

нізацією, а також у деталізації її змісту. Мета статті досягається в ході вирішення кількох провідних завдань: у визначенні теоретичних основ для обґрунтування кореляції між громадянським суспільством і політичною модернізацією; у виявленні ключових векторів їхніх взаємовпливів.

Методи дослідження. Методологічною базою конкретного дослідження були обрані системний і структурно-функціональний методи, які допомогли систематизувати основні функції досліджуваних явищ одне відносно іншого, а також інституційний метод. Останній дозволив охарактеризувати сучасний стан і роль громадянського суспільства в комплексі публічних інституцій.

Результати. Дослідження основних точок перетину громадянського суспільства та політичної модернізації виявляється непростим завданням, тому що передбачає систематизацію наявних наукових знань щодо цих феноменів соціально-полі-

тичної дійсності, а також урахування різноманіття та неоднозначності дослідницьких розвідок щодо змісту й специфіки політичної модернізації та громадянського суспільства. Незадовільний рівень перехресних теоретичних студій як у вітчизняній, так і в зарубіжній політичній науці постає додатковим викликом у ході аналізу ключових аспектів кореляції громадянського суспільства та політичної модернізації.

Ураховуючи новизну дослідження, необхідно навести визначення досліджуваних явищ політичної дійсності в контексті авторського підходу. Політична модернізація – це оновлення (а не відкидання) політичного інструментарію та методик, завдань і функцій, організаційних структур, що визначають діяльність різних політичних акторів відповідно до найбільш сучасних ефективних патернів. Більш лаконічно – це осучаснення політичної системи загалом. Громадянське суспільство – рівноправний партнер поряд із державою, ЗМІ, приватним сектором, який бере активну участь у виробленні, здійсненні та контролі публічної політики. У такій якості воно може повноцінно реалізуватися виключно за демократичних умов, у той час як політична модернізація проявляє здатність до екзистенції за різних типів політичних режимів.

«Інколи вчені ототожнюють процес модернізації з демократичною модернізацією чи з процесом демократизації політичної системи певного суспільства. Однак подібні твердження заперечує історичний досвід політичного розвитку наприкінці ХХ ст. Рух до сучасного суспільства відбувається в різних країнах у зовсім інших соціокультурних умовах. Тому справедливіша позиція, яка вказує на те, що результатом політичної модернізації можуть бути не тільки демократичні політичні режими, схожі й близькі за своєю структурою до розвинених західних демократій» [3, с. 27].

Найбільш повно політична модернізація реалізується в демократичному контексті, що пояснюється тим фактом, що серед усіх типів політичних режимів тільки демократія може виступити в ролі гаранта плюралізму в усіх без винятку царинах суспільної життєдіяльності. Плюралізм як один із провідних принципів демократії здатний сформулювати ефективно середовище для розроблення й імплементації в дійсність інноваційних підходів і технік, а також для їхнього захисту на нормативно-правовому рівні.

Як пише О. Семченко, «органи демократичної влади існують для задоволення потреб громадян. Тому під час прийняття стратегічних рішень вони повинні брати до уваги думку принаймні більшості громадян. Унаслідок цього реалізація масштабних державних і локальних муніципальних програм багато в чому залежить від рівня їх підтримки широкою громадськістю, суспільно-політичними організаціями, групами інтересів і ЗМІ» [7, с. 133].

Науковець Ю. Дорожкін відмічає таку закономірність: «Якщо цінності демократії стають безумовно домінуючими в менталітеті населення, а влада виявляється все більш чутливою до громадської думки, вибудовується правова держава, відбувається самообмеження влади, з'являється громадянське суспільство, що народжує культуру демократії» [4, с. 12].

Отже, як ми бачимо, об'єднавчим началом, а точніше – соціально-політичним каркасом взаємодії політичної модернізації та громадянського суспільства постає демократія з усім властивим їй набором принципів.

Важлива особливість взаємодії політичної модернізації та громадянського суспільства полягає в тому, що перша є своєрідним продуктом наукового, технологічного, інформаційного, комунікаційного, економічного тощо розвитку соціуму, невід'ємною складовою частиною якого (за демократичних умов) є громадянське суспільство. Тому останнє виступає в ролі креатора політичної модернізації. «Самодіяльне, вільне громадянське суспільство – база для політичної модернізації з метою приборкання всевладдя держави, створення представницької демократичної системи й правової держави» [3, с. 9].

Натомість процес політичної модернізації визначає динаміку та вектори вдосконалення громади як одного з провідних акторів соціально-політичної дійсності й часом має наслідки, які не були передбачені суспільством, але імпульс отримали саме від нього.

Як відмічає А. Глинчикова, «модернізовані суспільства – це суспільства, що завершили громадянську трансформацію. Це суспільства, в яких саме громадяни з їх потребами, інтересами й цінностями визначають політичне й економічне життя, формують закони, забезпечують їх виконання через систему своїх інститутів і стежать, щоб не було порушень. Отже, модернізація передбачає формування соціально, економічно й політично активного суспільства» [1, с. 54].

Схема взаємодії громадянського суспільства та політичної модернізації має, на нашу думку, циклічний характер. Громадянське суспільство, знаходячись у стані незадоволення якимось проявом політичної системи, артикулює вимогу його подолання, адресовану всім акторам публічного процесу, у ході переважно синергетичної діяльності цих акторів розробляються рішення модернізаційного змісту, потім відбувається їхня реалізація, оцінка ефективності, а з часом виникають нові потреби.

В. Голуб підтверджує цю ідею такою тезою: «...модернізаційні перетворення відбудуться лише як реальні системні зміни, політичні реформи, що реалізуються за умов нового формату взаємовідносин влади й громадянського суспільства,

як відповідь на політичні, економічні, соціокультурні запити населення» [2].

Перманентний характер цього процесу має кореляцію з постійною зміною внутрішніх і зовнішніх умов соціально-політичної сфери, появою нових потреб, утратою актуальності окремих ресурсів, механізмів тощо. «...У широкому сенсі сучасна концепція політичної модернізації досліджує процес переходу від традиційного до безперервно змінного сучасного суспільства й містить цілу низку взаємозв'язаних і взаємозалежних аспектів» [3, с. 29].

Як зазначають В. Дзюндзюк, О. Котуков і О. Радченко, політична модернізація – це «процес створення ефективних владних інститутів і механізмів, що передбачають розширення участі мас у політиці, становлення правової держави й громадянського суспільства. При цьому політична модернізація є складовою й невід'ємною частиною загального процесу модернізації країни» [3, с. 41].

Учені виділяють низку політичних і соціальних наслідків модернізації, які свідчать про тісну взаємодію громадянського суспільства та політичної модернізації.

Політичні наслідки модернізації:

1) створення диференційованої політичної структури з високою спеціалізацією політичних ролей та інститутів;

2) плюралістична система організації й функціонування влади;

3) розширення сфери дії й посилення ролі закону, що поєднує державу й громадян;

4) ослаблення традиційних еліт і їх легітимності; посилення модернізаторських еліт;

5) зростання політичних комунікацій, консенсусна технологія вироблення й реалізації управлінських рішень;

6) створення саморегулюючих механізмів взаємодії між політичною системою й суспільством, принцип дії яких заснований на системі зворотних зв'язків.

Соціальні наслідки модернізації:

1) відсутність соціальних конфліктів між різними групами суспільства;

2) усвідомлення громадянами держави своєї належності до одного й того самого суспільства;

3) наявність у суспільстві внутрішніх процедур і механізмів, що регулюють конфлікти й вирішують суспільні проблеми;

4) відсутність істотної різниці між містом і селом;

5) збільшення швидкості соціальної мобільності людей;

6) високий рівень професійної освіти громадян;

7) високий рівень розвитку громадянського суспільства;

8) високий рівень впливу на соціальні процеси з боку ЗМІ;

9) високий рівень політичної демократизації;

10) розділення сфер приватного й суспільного життя, витіснення відносин особистої залежності між людьми відносинами їх особистої незалежності, заснованої на еквівалентному обміні певними ресурсами, цінностями й ін. [3, с. 42].

О. Михайловська стверджує, що «процес політичної модернізації корисний для громадянського суспільства з огляду на те, що воно поступово позбавляється ідеологічних стереотипів, міфів, що суперечать політичній реальності. Зростає здатність конверсійних процесів політичної системи адаптуватися до нових соціальних зразків. Громадянське суспільство демонструє нові цінності й на цій основі забезпечує більш тісне співробітництво влади й народу. У результаті можливе подолання відчуження населення від політичного життя й забезпечення його широкої участі в антикризових ініціативах. Це не лише послабить і поступово змінить традиційну еліту, але й удосконалим нормативну та ціннісну системи суспільства» [5]. При цьому дослідниця переконує, що «інституціоналізація громадянського суспільства відбувається в рамках процесу модернізації, тобто комплексу соціальних, економічних, політичних, культурних, інтелектуальних трансформацій, які, на відміну від традиційного, ведуть до формування сучасного суспільства» [5].

О. Сахань наполягає на тому, що «модернізаційні процеси потребують налагодження діалогу між владою й народом, збільшення кількості індивідів, які мають не лише право, а й реальну можливість бути почутими під час винесення політичних рішень як необхідної умови зміцнення демократії й становлення громадянського суспільства, щоб не було застою та корупції, приводу для розвитку кланів як прояву деструктивності влади. Модернізація орієнтує суспільство на вдосконалювання, просування вперед, на розроблення й реалізацію нових цілей, задач, пріоритетів, стратегій» [6].

Модернізація визначає вектори розвитку держави та громадянського суспільства, орієнтуючи суспільство з усіма його складниками на вдосконалення, просування вперед, на розроблення й реалізацію нових цілей, завдань, стратегій, удосконалення інститутів, суспільних відносин, нарешті, на очищення влади від усього, що чинить перепони для її ефективності; на створення добробуту народу, суспільства та держави [8].

Отже, наявність каузальності між політичною модернізацією та громадянським суспільством очевидна. Якщо ж говорити більш детально про сучасні вектори взаємовпливів, можна зазначити таке. Політична модернізація розширює функціональність громадянського суспільства, робить його повноцінним актором публічної політики; диверсифікує його склад; сприяє соціальній мобільності; підвищує політичну культуру та

компетентність громадян; полегшує внутрішню та зовнішню комунікацію й т. д.

Громадянське суспільство як чинник політичної модернізації впливає на її інтенсивність, предметність, масштабність, ефективність, оперативність, оптимальність, системність, правове регулювання тощо. Як ми бачимо, на рівні якісних розвідок, у межах яких і відбувається наше дослідження, можна довести взаємодію між громадянським суспільством і політичною модернізацією, визначити особливості їхньої кореляції, ключові вектори впливу. Питання, що з них має більше впливового охоплення, потребує вже кількісного аналізу, який може стати аспектом подальших студій досліджуваної проблеми.

Деталізуємо кожну зі взаємодій. Яким чином політична модернізація розширює функціональність громадянського суспільства? Система обов'язків громадянського суспільства визначає його діяльність, а точніше – корисність цієї діяльності. Остання прямо пов'язана з результативним виконанням громадянським суспільством своїх завдань.

Традиційно до сфери відповідальності громадянського суспільства відносять генерування й артикуляцію суспільних і групових інтересів; взаємодію з державними органами з метою легалізації цих інтересів; контроль над розробленням і виконанням державних програм із реалізації цих інтересів; систематизацію власної діяльності шляхом організаційного оформлення; інтеракцію між різними громадськими структурами, що мають суперечливі інтереси, з метою винайдення компромісу; отримання соціальних послуг за рахунок державного бюджету; забезпечення громадянської освіти. У результаті запровадження політико-модернізаційних інструментів деліберативного порядку (відкритий публічний дискурс, обговорення, слухання тощо) функціональність громадянського суспільства у вирішенні цих завдань зростає. Більше того, саме завдяки процесам політичної модернізації (деталізація функцій публічних акторів) коло задач громадянського суспільства розширилося. Тепер, окрім традиційних, можна виділити низку новітніх функцій: реалізація «громадянського» начала кожного представника суспільства; взаємодія з приватним сектором із метою отримання прозорої фінансової підтримки власної діяльності; участь у формуванні та реалізації державної політики (публічне управління); інтенсифікація громадських ініціатив; популяризація «відповідального» громадянського суспільства; формування толерантної моделі внутрішніх взаємодій; стимулювання звітності державних органів щодо ефективності їхньої діяльності; алгоритмізація реакцій на кризові виклики; стратегічне планування активностей; діджиталізація процесів внутрішньої та зовнішньої комунікації.

Отже, завдяки цим зрушенням громадянське суспільство стає повноцінним актором публічної політики поряд із державою та приватним сектором.

У результаті політичної модернізації (зростання уваги не лише до суспільних інтересів, але й до індивідуальних, до людини як основної соціальної ціннісної одиниці) відбувається диверсифікація складу громадянського суспільства, збільшується кількість його підвидів на інституційному рівні. Якщо ще півстоліття тому коло інститутів громадянського суспільства могло обмежитися профспілками, релігійними організаціями, кооперативами, природоохоронними організаціями та клубами за інтересами, то сьогодні їх репрезентативність значно розширена недержавними організаціями, незалежними ЗМІ, громадськими фундаціями, харитативними організаціями, добровільними дружинами, об'єднаннями громадян за культурною, статевою й релігійною ознаками, організаціями меншин, волонтерськими структурами, правничими інституціями, організаціями споживачів, асоціаціями вкладників, науковими й освітніми організаціями, клубами місцевої громади тощо.

Захищаючи рівність і справедливість, політична модернізація полегшує соціальну мобільність громадянського суспільства (насамперед горизонтальну). Останнє насправді стає відкритим. Саме тому сьогодні ми бачимо не лише умови для вільного переходу громадян з однієї організації до іншої (приміром, з однієї волонтерської структури до іншої), але й одночасно відкритий доступ до багатьох різноспрямованих за своєю діяльністю громадських структур. На сучасному етапі людина може реалізовувати свою громадянську позицію в необмеженій кількості організацій третього сектора: бути членом профспілки, жіночої організації, асоціації вкладників, освітньої організації тощо. Тоді асоціативне життя стає неодмінним онтологічним атрибутом. По суті, усе залежить від внутрішніх ресурсів і потенціалу громадянина.

Політична модернізація, розвиваючи публічний простір і публічний діалог, сприяє підвищенню рівня політичної культури та компетентності громадян. Соціальні вимоги спільноти, донесені до органів державної влади, набувають політичного забарвлення, адже змінюють соціально-політичну кон'юнктуру. Інтенсифікація публічних активностей громадянина сприяє його обізнаності в політико-правових реаліях. Частота взаємодій із державно-політичними структурами в контексті вирішення проблем своєї громадської організації є мірилом громадянської компетентності. Соціально активна людина за необхідності стає й політично активною, адже усвідомлює свою соціальну значущість і силу, тому прагне бути корисною не лише на рівні громади, а й суспільства, розвиток якого неможливий без політичного виміру.

Окрім цього, політична модернізація полегшує внутрішню та зовнішню комунікацію громадянського суспільства. У результаті оновлення врядування з електронним форматом інформація стала значно доступнішою. Автоматизація інформаційної взаємодії державних органів влади з громадянським суспільством забезпечує комунікацію в режимі реального часу. Такий рівень реалізації електронного урядування, як G2C (government to citizens), у перекладі – «уряд – громадянам», дозволяє зекономити часові, фінансові й емоційні ресурси населення, яке зможе значно менше простоювати в чергах за типовою інформацією, довідками та формами, у той же час виявляється користь і для державних організацій, бюджетні видатки котрих на адміністрування вищезазначених процедур пропорційно знижуються. Спрощується й внутрішня комунікація громадянського суспільства, набуваючи мережевого характеру.

Щодо зворотного впливу (громадянського суспільства на політичну модернізацію), як уже зазначалося раніше, громадянське суспільство впливає на інтенсивність (залежить від частоти запитів громадянськості), предметність (актуальні теми запитів), масштабність (рівні громадських проблем – груповий, локальний, національний тощо), ефективність, оперативність, оптимальність, системність і правове регулювання політичної модернізації через громадський контроль.

Коли громадянське суспільство розглядається як чинник політичної модернізації, науковий пошук має бути скерований на виявлення впливу третього сектора на процеси вдосконалення політичної системи, тобто на оновлення її структурних елементів – політичних інститутів, політичних відносин, політичної культури та політичної свідомості, правових норм. Відповідний пошук ускладнюється тим фактом, що інститути громадянського суспільства в переважній більшості не є власне політичними організаціями, на відміну від держави та політичних партій (профспілки, громадські організації, об'єднання підприємців тощо), а деякі – узагалі не політичні (науково-технічні товариства, аматорські об'єднання й т. д.), але, виступаючи ініціаторами публічного дискурсу, вони набувають політизованого характеру, адже впливають на розроблення, прийняття й імплементацію переважно політичних рішень із вирішення власних проблем і забезпечення потреб організації, перетворюючись таким чином із груп інтересів на групи тиску.

Політичні інститути, представлені державою та політичними партіями, зазнають нерівномірного впливу з боку третього сектора, що пояснюється специфікою їхньої комунікації. Політичні партії більше відкриті громадському впливу, адже часто вони самі утворюються шляхом трансфор-

мації з громадських організацій (далі – ГО). Так виникають екологічні, християнські, жіночі партії. «Громадське» походження робить їх більш лояльними щодо інститутів третього сектора, а отже, такими, що захищають інтереси ГО. Особлива користь від цього відчутна тоді, коли політична партія проходить до законодавчого органу й уже на нормативно-правовому рівні може сприяти інтересам ГО. Конструктивне ж оновлення діяльності політичних партій під впливом громадянського суспільства може резюмуватися оновленням складу політичної партії, інноваційними ідеями, що можуть знайти законодавче оформлення.

Із державних інститутів, на наше переконання, органи законодавчої влади найбільше взаємодіють із громадянським суспільством через інститут лобіювання, громадські приймальні депутатів тощо. Однак і виконавчі органи, відчуваючи невдоволення громадянського суспільства (організовані протести, вимоги, страйки), змінюють бюрократичний формат діяльності на клієнтоорієнтований, де споживачем стає громадянин або соціальні групи, а адміністрування зводиться до забезпечення громадян необхідними послугами високої якості.

Під впливом громадянського суспільства відбувається вдосконалення політичних відносин, транспарентність і паритетність стають основними пріоритетами взаємодій між різними соціально-політичними акторами, зокрема й між громадянськими організаціями, державними інститутами, приватним сектором. Відкидаються адміністративні ресурси в розв'язанні певної соціально-політичної проблеми, тому що суспільна аксіологія перевищує державну.

Прогресивний розвиток політичної культури та політичної свідомості значною мірою залежить від громадянського суспільства, від його самоорганізовуючих потенцій, усвідомлення власної телеології, що вибудовується досвідним шляхом.

Політична культура – це якість комунікації між різними соціально-політичними суб'єктами, яка дозволяє чи не дозволяє досягти консенсусу. Вимоги громадянського суспільства щодо рівноправності та взаємоповаги комунікаторів сприяють підвищенню рівня політичної культури, а отже, – її модернізації.

Політична свідомість як шар суспільної свідомості є неодмінним атрибутом громадянського суспільства, адже, як уже зазначалося, соціальна активність громадянина, навіть не маючи на меті політичних цілей, через необхідність взаємодії з політичними акторами набуває політизованого забарвлення. Реалізуючись соціально, громадянин (часом несвідомо) рафінує власну політичну свідомість, чим сприяє громадянській інклюзивності.

Нормативно-правові основи соціально-політичних відносин також можуть бути об'єктом інтересу громадянського суспільства. Останнє надзвичайно зацікавлене в модернізації правового поля, адже воно регламентує діяльність учасників публічного дискурсу, забезпечує захищеність інтересів громади. Через налагоджені канали комунікації із законодавчими та виконавчими органами третій сектор може вимагати розширення своїх повноважень, вирішення конфліктів у правовому контексті.

Залежно від зрілості громадянського суспільства його вплив на політичну систему може бути ситуаційним або системним, малоефективним або ефективним, нормативно непідкріпленим або підкріпленим, опосередкованим або прямим. Сьогодні фіксується тенденція до зміцнення позицій громадянського суспільства, що значною мірою пояснюється модернізаційними процесами, які часто є наслідком ініціатив організацій третього сектора.

Висновки. Дослідження колаборації громадянського суспільства та політичної модернізації вимагає наявності систематизованих знань змісту як першого, так і другого явищ соціально-політичної дійсності. При цьому зовнішня багатаспектність і внутрішня складність цих феноменів змушує базувати методологію розвідок на міждисциплінарному підході.

Політична модернізація розширює функціональність громадянського суспільства, робить його повноцінним актором публічної політики; диверсифікує його склад; сприяє соціальній мобільності; підвищує політичну культуру та компетентність громадян; полегшує внутрішню та зовнішню комунікацію. Громадянське суспільство як чинник політичної модернізації впливає на її інтенсивність, предметність, масштабність, ефективність, оперативність, оптимальність, системність, правове регулювання тощо, визначає вектори вдосконалення політичної системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глинчикова А. Демократическая модернизация и национальная культура. Полис. 2010. № 6. С. 54–68.
2. Голуб В. Політична модернізація як напрям раціоналізації сучасних політичних систем. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Golub.pdf>.
3. Дзюндзюк В., Котуков О., Радченко О. Політична модернізація: теорія та історія: метод. рек. Для слухачів усіх форм навч. К.: НАДУ, 2011. 2011. 48 с.

4. Дорожкін Ю. Актуальные проблемы модернизации политической системы России. Власть. 2012. № 10. С. 10–13.

5. Михайловська О. Специфіка здійснення інституалізації громадянського суспільства в умовах політичної модернізації в сучасній Україні. URL: <http://social-science.com.ua/article/329>.

6. Сахань О. Політична модернізація української держави як чинник запобігання деструктивності влади. URL: <file:///C:/Users/dell%2015z/Downloads/politichna-modernizatsiya-ukrayinskoyi-derzhavi-yak-chinnik-zapobigannya-destruktivnosti-vladi.pdf>.

7. Семченко О. Політична модернізація як чинник державної іміджевої політики. URL: file:///C:/Users/dell%2015z/Downloads/pubpolpr_2016_2_8.pdf.

8. Шуст Н. До проблеми соціальної модернізації українського суспільства. Наук. пр. – Соціологія (Соц. інститути та процеси). 2008. Т. № 84. Вип. 71. С. 5–8.

REFERENCES:

1. Hlynchykova A. (2010). Demokratycheskaia modernyzatsiia y natsyonalnaia kultura. [Democratic modernization and national culture]. Polys.
2. Holub V. Politychna modernizatsiia yak napriam ratsionalizatsii suchasnykh politychnykh system. [Political modernization as a direction of rationalization of modern political systems]. Available at <<http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Golub.pdf>>.
3. Dziundziuk V., Kotukov O., Radchenko O. (2011). Politychna modernizatsiia: teoriia ta istoriia. [Political modernization: theory and history] K. : NADU.
4. Dorozhkyn Yu. (2012). Aktualnie problemy modernyzatsyy polytycheskoi systemy Rossyy. [Actual problems of modernization of the political system of Russia]. Vlast.
5. Mykhailovska O. Spetsyfika zdiisnennia instytualizatsii hromadianskoho suspilstva v umovakh politychnoi modernizatsii v suchasni Ukraini. [Specificity of institutionalization of civil society in the conditions of political modernization in modern Ukraine]. Available at <<http://social-science.com.ua/article/329>>.
6. Sakhan O. Politychna modernizatsiia ukrainskoi derzhavy yak chynnyk zapobihannia destruktivnosti vlady. [Political modernization of the Ukrainian state as a factor in preventing the destructiveness of the authorities]. Available at <<file:///C:/Users/dell%2015z/Downloads/politichna-modernizatsiya-ukrayinskoyi-derzhavi-yak-chinnik-zapobigannya-destruktivnosti-vladi.pdf>>.
7. Semchenko O. Politychna modernizatsiia yak chynnyk derzhavnoi imidzhevoi polityky. [Political modernization as a factor of state image policy]. Available at <file:///C:/Users/dell%2015z/Downloads/pubpolpr_2016_2_8.pdf>.
8. Shust N. (2008). Do problemy sotsialnoi modernizatsii ukrainskoho suspilstva. [To the problem of social modernization of Ukrainian society]. Nauk. pr. Sotsiologiia.

Civil society and political modernization: the main correlation aspects

Demyanenko
Oleksandra Oleksandrivna

PhD Student at the Department
of Political Science
of Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Volodymyrska str., 60, Kyiv, Ukraine

The article focuses on the fact that the meta-precipitation of modern political research as an actual trend of scientific research leads to the search for non-traditional interconnections and interactions between different sociopolitical phenomena and processes. The inadequacy of crosscutting theoretical studies discredits the complexity of scientific achievements in the political science sector. The urgency of scientific interest in the third sector and political modernization makes it necessary to seek and systematize the causal relationships between them.

The purpose of the paper is to identify the causality between civil society and political modernization, as well as to detail its content. The purpose of the article is realized in the process of solving several major tasks: the definition of the theoretical basis for substantiation of correlation between civil society and political modernization; identifying the key vectors of their interactions. The methodological basis of the study was the selection of systematic, structural-functional and institutional methods.

The study concluded that the research of civil society and political modernization co-operation required systematic knowledge of the content of both the first and second phenomena of socio-political reality. At the same time, the external multidimensional and internal complexity of these phenomena makes the research methodology based on the interdisciplinary approach. As combining ground, or rather, socio-political framework of the interaction of political modernization and civil society, democracy is defined with all the set of principles inherent in it.

The cyclical nature of the interaction of civil society and political modernization is substantiated: civil society, being in a state of dissatisfaction with some kind of manifestation of the political system, articulates the requirement of overcoming it, addressed to all actors in the public process, in the course of the predominantly synergetic activity of these actors, solutions of modernization content are developed, then their realization, evaluation of efficiency, and eventually new needs arise.

In addition, it was argued that political modernization expands the functionality of civil society, making it a full-fledged actor of public policy; diversifies its composition; promotes social mobility; raises the political culture and competence of citizens; facilitates internal and external communication. Civil society as a factor in political modernization affects its intensity, objectivity, scale, efficiency, optimality, systemicity, legal regulation, etc., defines the vectors for improving the political system.

Key words: *civil society, political modernization, public decisions, political system, correlation.*